

Jona in Ninevé

Periodethema: Jona
Jona 3 en 4

TER INLEIDING

Nadat we gehoord hebben hoe de HEERE Jona door en uit de vis gered heeft. Opnieuw krijgt Jona nu een opdracht van de HEERE. Nu gehoorzaamt Jona wel en dat heeft grote gevolgen voor Ninevé. Bij de bespreking van Jona 1-2 hebben we genoemd dat er parallellen lopen tussen Jona 1 en 2, maar ook tussen Jona 3 en 4.

JONA VERTREKT NAAR NINEVÉ

Jona wordt door de HEERE voor de tweede keer geroepen. Opnieuw vraagt de HEERE gehoorzaamheid van Jona. Na alle gebeurtenissen van Jona 1 en 2 lijkt de geschiedenis zich te herhalen. De opdracht van de HEERE is niet veranderd. Jona moet zich opmaken en gaan naar de grote stad Ninevé. Daar moet Jona het woord van de HEERE brengen. Niet het woord van een profeet zoals Jona, maar dat van de levende God Zelf. Hij moet zich afhankelijk weten van de HEERE. Nu daalt Jona niet af naar Jaffo, maar hij gaat naar Ninevé. De profeet beschrijft de stad als een grote stad van/voor God. Bij de bespreking van Jona 1 en 2 hebben we er al op gewezen dat het district Ninevé waarschijnlijk een 600.000 inwoners kende.

JONA IN NINEVÉ

De afstand tussen Galilea en Ninevé bedraagt tussen de 800 en 900 kilometer. Jona moet dus wel enige tijd onderweg zijn geweest voordat hij in de stad Ninevé, of in het gebied zelf aankwam, om daar het woord van de HEERE te brengen. Als hij éénmaal daar is predikt Jona: nog veertig dagen, dan zal Ninevé worden omgekeerd. Heeft Jona niet meer gezegd dan deze woorden? Daarover zwijgt het Woord van de HEERE.

Ook weten we niet hoe lang het duurde vóóordat de lieden (de mensen) geloofden aan God, zichtbaar doordat zij een vasten uitriepen en zich bekleedden met zakken: van de grootste af, tot de kleinste toe. Een indringend woord voor de inwoners van de stad Ninevé en het gebied daaromheen. Maar ... er is nog tijd .. nog veertig dagen en dan zal de HEERE Zijn oordeel voltrekken. Het is opmerkelijk dat Jona een periode van veertig dagen noemt. Daar lezen we meerdere keren van in het Oude Testament. Denk aan de veertig dagen dat het regende op de aarde tijdens de zondvloed, een periode van reiniging. Het volk heeft veertig jaar gereisd door de woestijn op weg naar het beloofde land. Ook lezen we wel in de Bijbel dat een periode van veertig dagen gebruikt werd om te vasten (Deut. 9: 18 en 25). De HEERE zal de stad gaan omkeren, zoals Hij ook deed met Sodom en Gomorra. Wie de tekst echter leest er ook al een andere boodschap in: de HEERE zal de harten van de inwoners 'omkeren'! Deze boodschap wordt door de inwoners ter harte genomen. Zoals al aangeven wordt er een vasten uitgeroepen. Dus men geeft concreet invulling aan hun bekering. Ze nemen voor waar aan wat er verkondigd wordt en daarom wendden ze zich tot de HEERE. Hierin klinkt een bede om genade, dat de HEERE afziet van Zijn oordeel. De hele bevolking deelt in dit belijden van schuld. Tot in het paleis van de koning, want dit lezen we daarna: het woord drong door tot de koning van Ninevé. Hij stond op van zijn troon, deed zijn heerlijk overkleed van zich; en hij bedekte zich met een zak en zat neer in as. Het bevel gaat uit dat in heel Ninevé zowel mens als dier zich van eten en drinken moet onthouden. Wie het ook is: laten ze sterk tot God roepen, zich bekeren van hun boze weg en van het geweld dat in hun handen is.

Met andere woorden: er is sprake van een concrete bekering tot God. Waar het Woord spreekt van geweld dat in hun handen is, moeten we denken aan een bekende zonde uit die tijd en die van de latere profeten: het sociale onrecht, de onrechtmatig verkrijgen rijkdom. De koning wil hiermee niets anders dan de omkeer van de HEERE, in een weg van boete en bekering: Wie weet, God mocht Zich wenden en berouw hebben, en Hij mocht Zich wenden, van de hittigheid van Zijn toorn, dat wij niet vergingen. Zekerheid over het berouw bij God kan de koning niet geven, het is voor hem en zijn rijksgroten immers duidelijk dat God soeverein is. Maar ... we zien wel dat hierin woorden van hoop klinken. Hoop op vergeving. En God ziet hun werken, dat ze zich bekeerden van hun boze weg. Dan zegt het Woord dat God berouw krijgt over het kwaad dat Hij van plan was uit te voeren en doet het nog niet. De bekering van de inwoners van Ninevé omvatte verootmoediging, vasten en zitten in as (tekenen van rouw), gebed en het afzien van onrecht. Uit de andere profeten weten we dat deze bekering slechts tijdelijk was, als het gaat om de stad en haar gebied. We lezen dat in de profeet Nahum, alsook in de profeet Zefanja.

JONA BUITEN NINEVÉ

Het derde hoofdstuk eindigde met het berouw van de HEERE. Een reden tot vreugde zo zouden we denken. De verkondiging van Jona heeft gedragen, maar ... Jona verwerpt Gods handelen: hij wordt boos. Er staat letterlijk dat 'zijn toorn ontstak'. De veertig dagen zijn voorbij en voor Jona is het zichtbaar: God voltrekt Zijn aangezegde oordeel niet. Zoals God (zie hierboven voor de parallel met de veertig dagen/jaren) het volk Israël in de woestijn spaarde, zo doet God het ook met Ninevé. Hij houdt zijn ergernis voor de HEERE niet achter. Dit was de reden voor zijn vlucht naar Tarsis, want hij wist dat de HEERE een genadig en barmhartig God is. Opnieuw een treffende gelijkenis met de woestijnreis, want zo openbaarde de HEERE Zich aan Mozes in de woestijn (Ex. 34: 6-7). Waarom is Jona hier zo boos? Is het omdat hij besefte dat dit volk wel eens zo machtig kon worden, dat het verstrekkende gevolgen zou hebben voor het volk van Israël? Aangrijpend om dit te lezen, dat Jona met deze God niet wil leven! Laat de HEERE zijn leven maar nemen. Voor hem is sterven beter dan te leven. Denk eens in: nog maar even geleden heeft Jona God gedankt voor Zijn verlossing (in de vis) en hier vraagt hij om te sterven, omdat God verlost.

Jona werd wel in de woeste en woedende zee gehoord en verhoord, maar hier niet. De HEERE stelt hem een tegenvraag: Is uw toorn billijk ontstoken? Met andere woorden: bent u terecht vertoerd?

Jona geeft geen antwoord, maar geeft geen antwoord en gaat de stad uit. Hij neemt plaats aan de oostelijke kant van de stad. Dat doet hij waarschijnlijk niet zonder reden. De stad was aan die zijde door heuvels omringd en dat bood een goede plaats om over de stad uit te kijken. Hebben wij hier met een soort flashback te maken of denkt Jona dat de stad tóch verwoest zal worden? Om zich tegen de hitte van de zon te beschermen, bouwt Jona een hut (vgl. de hutten van het Loofhuttenfeest). Naast deze hut beschikt de HEERE over een boom voor Jona. Deze boom biedt voor Jona een heerlijke schaduw en dat maakt de profeet dan ook blij: hij verheugt zich erover. Bij deze wonderboom kunnen we waarschijnlijk denken aan de ricinus communis, een plant die wel twaalf meter lang kan worden, groeit snel en heeft grote bladeren, met een diameter tot twee meter. Al met al een schaduwrijke plaats door God voorzien voor Jona.

Maar ... de blijdschap is van korte duur. De dag daarop al beschikt God opnieuw (vgl. de vis en de wonderboom), maar nu over een worm. Deze tast de wonderboom aan ... en hij verdort. Nu is de schaduw voor Jona verdwenen. Hier blijft het echter niet bij. Er komt ook een stille of verzengende oostenwind. Wie het klimaat enigszins kent weet dat deze wind berucht is om zijn vernietigende werking op de plantengroei: de temperatuur wordt ondragelijk. Samen met de zon is leven eigenlijk onmogelijk voor de mens en dus ook voor Jona. Hij raakt uitgeput en opnieuw bevestigt hij dat hij wil sterven. De HEERE stelt aan Jona de vraag of deze woede terecht is. Dat is volgens de profeet werkelijk het geval. Nu trekt de HEERE de parallel tussen het sparen van de stad en de les van de wonderboom. Jona's houding is inconsequent. Hij wilde de wonderboom, waar hij geen enkele moeite voor heeft gedaan en dat hoefde ook niet, wel sparen! Alsof hij recht op de boom had, maar dat heeft hij niet. Wat is de waarde van deze boom ten opzichte van de grote stad Ninevé? De boom is niet van Jona en is ook niet zijn verdienste. En als het gaat om de inwoners van de stad Ninevé, dat zijn schepselen van God. Het verschil tussen beide is immens groot!

We lezen het antwoord van de profeet niet op deze indringende les van de HEERE, maar het is alsof de HEERE dit bewust open laat. Zodat ook wij deze vraag aan ons hart leggen. Mensen die het onderscheid niet weten tussen hun rechterhand en hun linkerhand. Zegt de HEERE hiermee dat zij niet in staat zijn om te onderscheiden tussen wat goed voor hen is en wat tot onheil strekt. Ze weten eigenlijk niet wat ze doen en ze hebben vergeving nodig. Zo is dat toch?

TER OVERWEGING:

- Ten slotte: een indringende verkonding als Jezus zegt dat de inwoners van Ninevé als norm zullen gelden in het oordeel, omdat zij zich bekeerd hebben. Zullen deze inwoners tegen ons opstaan in die dag?
- De boodschap van de HEERE heeft ook ons samen alles te zeggen. Hebben wij nog veertig dagen?
- Maarten Luther zou nog een boompje planten als hij wist dat de Heere Jezus morgen terugkwam. Wat zouden wij doen als we weten dat Hij over veertig dagen verschijnt?
- De prediking voor Ninevé was confronterend. De HEERE heeft geen welbehagen in de dood van de goddeloze, maar in diens bekering (Ezech. 18: 23).
- In deze geschiedenis lezen we over het berouw van de HEERE. Dit kan vragen oproepen: kan de HEERE berouw hebben over Zijn besluit? Laten we de kinderen wijzen op de troost die in deze woorden te vinden is.
- Jona was boos over de genade en de barmhartigheid van de HEERE over deze stad, maar opstandig en boos over de worm die de wonderboom liet verdorren. Jona en ook ons past het oordeel niet.

GELOFSLEER

Voor wat betreft de bekering verwijs ik naar de Heidelbergse Catechismus (zondag 33, vraag en antw. 88, 89 en 90):

In hoeveel stukken bestaat de waarachtige bekeering des mensen?

In twee stukken: in de afsterving des ouden, en in de opstanding des nieuwen mensen.

Wat is de afsterving des ouden mensen?

Het is een hartelijk leedwezen dat wij God door onze zonden vertoornd hebben, en die hoe langer hoe meer haten en vlieden.

Wat is de opstanding des nieuwen mensen?

Het is een hartelijke vreugde in God door Christus, en een ernstige lust en liefde om naar den wil Gods in alle goede werken te leven.

Dordtse Leerregels, hoofdstuk 2, art. 1 en 2:

God is niet alleen ten hoogste barmhartig, maar ook ten hoogste rechtvaardig. En Zijn gerechtigheid (gelijk Hij Zich in Zijn Woord geopenbaard heeft) vereist dat onze zonden, tegen Zijn oneindige Majesteit begaan, niet alleen met tijdelijke, maar ook met eeuwige straffen, beide naar ziel en lichaam, gestraft worden; welke straffen wij niet kunnen ontgaan, tenzij aan de gerechtigheid Gods genoeg geschiede.

Maar alzo wij zelven niet kunnen genoegdoen, en ons van den toorn Gods bevrijden, zo heeft God uit oneindige barmhartigheid Zijn eniggeboren Zoon ons tot een Borg gegeven, Die, opdat Hij voor ons zou genoegdoen, voor ons of in onze plaats zonde en vervloeking aan het kruis geworden is.

Tot slot wat geldt voor zowel Jona 1-2 alsook voor Jona 3-4 betreft 'hoofdstuk 5 van de Dordtse Leerregels, over de volharding der heiligen' (art. 1 t/m 6):

'Die God naar Zijn voornemen tot de gemeenschap van Zijn Zoon, onzen Heere Jezus Christus, roept, en door den Heiligen Geest wederbaart, die verlost Hij wel van de heerschappij en slavernij der zonde, doch Hij verlost hen in dit leven niet ganselijk van het vlees en het lichaam der zonde.

Hieruit spruiten de dagelijkse zonden der zwakheid, en ook aan de allerbeste werken der heiligen kleven gebreken. Hetwelk hun gestadige oorzaak geeft om zich voor God te verootmoedigen, hun toevlucht tot den gekruisigden Christus te nemen, het vlees hoe langer hoe meer door den Geest des gebeds en heilige oefeningen der godvruchtigheid te doden, en naar het eindperk der volmaaktheid te zuchten, totdat zij van dit lichaam des doods ontbonden zijnde, met het Lam Gods in de hemelen zullen regeren. Ter oorzake van deze overblijfselen der inwonende zonde, en ook vanwege de aanvechtingen der wereld en des satans, zouden de bekeerden in die genade niet kunnen volstandig blijven, zo zij aan hun eigen krachten overgelaten werden. Maar God is getrouw, Die hen in de genade, hun eenmaal gegeven, barmhartiglijk bevestigt en ten einde toe krachtiglijk bewaart.

En hoewel die macht Gods, waardoor Hij de ware gelovigen in de genade bevestigt en bewaart, meerder is dan dat zij van het vlees zou kunnen overwonnen worden, zo worden nochtans de bekeerden niet altijd alzo van God geleid en bewogen, dat zij in sommige bijzondere daden door hun eigen schuld van de leiding der genade niet zouden kunnen afwijken, en van de begeerlijkheden des vleses verleid worden en die volgen. Daarom moeten zij gestadiglijk waken en bidden dat zij niet in verzoeking geleid worden. En zo zij dit niet doen, zo kunnen zij niet alleen door het vlees, de wereld en den satan tot zware en ook gruwelijke zonden vervoerd worden, maar worden zij ook inderdaad, door Gods rechtvaardige toelating, daartoe somwijlen vervoerd; gelijk het droevige vallen van David, Petrus, en andere heiligen, dat ons in de Schrift beschreven is, bewijst. Met zodanige grove zonden vertoornen zij God zeer, vervallen in schuld des doods, bedroeven den Heiligen Geest, verbreken voor een tijd de oefening des geloofs.

Zij verwonden zwaarlijk hun consciëntie, en verliezen somwijlen voor een tijd het gevoel der genade; totdat hun, wanneer zij door ernstige boetvaardigheid op den weg wederkeren, het Vaderlijk aanschijn Gods opnieuw verschijnt.

Want God, Die rijk is in barmhartigheid, neemt, naar het onveranderlijk voornemen der verkiezing,

den Heiligen Geest van de Zijnen, ook zelfs in hun droevig vallen, niet geheel weg, en laat hen zó ver niet vervallen, dat zij van de genade der aanneming en van den staat der rechtvaardigmaking uitvallen, of dat zij zondigen ten dode, of tegen den Heiligen Geest, en, van Hem geheel verlaten zijnde, zichzelf in het eeuwig verderf storten.'